

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р София Илиева Василева, Университет по библиотекознание и информационни технологии, катедра „Култура, историческо наследство, туризъм“

за дисертационния труд на Пламен Валентинов Петров на тема: „Изкуство и власт в България през 70-те години на XX век“, за присъждане на образователната и научната степен «Доктор».

Дисертацията на Пламен Петров е подготвена под научното ръководство на проф. д-р Евгения Калинова в катедрата по „История на България“ на Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Представеният дисертационен труд е посветен на актуален и значим научен проблем, свързан с изследване на взаимодействията между властта и изкуството в България през 70-те години на XX век. Дисертабилността на темата се определя и от липсата до момента на самостоятелно монографично изследване по тази проблематика.

Информация за докторанта

Приложената от докторант Пламен Петров биографична справка показва, че той има трайни научни интереси по тематиката на дисертационния труд, притежава солидно предходно образование в областта на изкуството, придобил е значим практически, експертен, административен, организационен и управленски опит (от 2002 г. – до сега) в различни по вид институции, съответно като автор, ръководител и участник в проекти в областта на културата, репортер и редактор, уредник в СГХГ, мениджър в областта на изобразителното изкуство.

Представяне и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с внушителния общ обем от 626 стр. и е структуриран в увод, шест глави, заключение, списък на съкращенията и библиография от 1414 заглавия и източници, от които 1228 на кирилица и 186 на латиница. В допълнение е представен корпус от 30 страници приложения, в т.ч. и илюстративен материал.

Правилно докторантът е поставил изследването си в максимално широка теоретична, хронологична и събитийна рамка, което му позволява в сравнителен план да очертае границите на взаимодействие между властта и изкуството, да се опита да

дефинира базовите за периода понятия, не само като характерни за идеологията на властта, но и от позицията на влаганото в тях съдържание, да систематизира и анализира широк обем от факти, издирени от разнородни публикувани и непубликувани източници, стремейки се максимално да обхване пълната палитра на изкуството и да очертае разнообразието на културните прояви през разглеждания период. В дисертацията, особено в гл. IV „Развитие на изкуството през 70-те години на XX век“, се съдържат обширни данни /изведени от многобройни масиви на архивни източници в цялата страна, както и от цитирани публикувани книги и статии/ за важни и значими творчески прояви от областите на литература, театър, изобразително изкуство, фотография, кино, музика, балет, опера, оперета, мюзикъл, циркова дейност, архитектура, моден дизайн, народно творчество.

С оглед на описаните по-горе характеристики на изследването, за мен от ключово значение за постигнатите резултати е използваната методология. Тя е подробно разработена и представена, както на съответното място в дисертацията, така и в автореферата. В дисертацията са използвани различни изследователски методи: анализ, синтез, сравнение, аналогия, контент-анализ. Привлечена е информация от разнородни източници. Като историк и изследовател, работил с богатите документални масиви от този период, съм впечатлена от усета на П. Петров да не се увлича в цитати и анализи на така характерните за периода подробни и обширни проекти, програми, директиви и концепции, тъй като теоретичните модели и идеологическите идеи и задачи не винаги намират реално приложение и в много случаи остават само върху многобройните страници на отложените в архивите документи. Предпочетеният от докторанта подход за издирване, систематизиране и натрупване на голям обем информация за реално случили се събития му дава възможност за по-обективно приближаване до тази действителност, за която оценките в научната, мемоарна и публицистична литература са разнородни, както са противоречиви и оценките за водещите личности в управлението на културата през разглеждания период.

Концептуалната рамка на изследването е видима от наименованията на шестте глави, отговаря на поставените задачи и предполага завършеност в композиционен и изследователски план. Авторовият прочит и разказ на представените събития навсякъде е съпътстван от стремеж за постигане на обективност, на очертаване на проблемите и неизвестните/неизследвани полета. Важно място в целия ход на дисертацията е отделено на личностите, имащи ключови роли във взаимодействията между власт и култура през 70-те години на XX в. До момента тези личности са сравнително малко

изследвани и обикновено са представяни в контекста на нестихващия и до днес публичен интерес към личността на Людмила Живкова – като ръководител в областта на културата и основен инициатор на реализираните културни проекти. Направен е опит да се проследят етапите на включването на авторитетни специалисти и водещи личности от различни сфери на изкуството във висшите държавни и партийни структури, което на практика представлява своеобразен пробив в административната и партийна йерархична структура. Този разширен подход към личностите определено дава възможност за един по-широк поглед върху механизмите и подходите за управление на изкуството и културата през разглеждания период.

Приноси на дисертационния труд:

С приносен характер за мен е петата глава на дисертацията „Културни диалози - диадата вън/вътре“. Издирени са отговорите на въпросите, свързани с вноса и износа на културна продукция в и от страната. Откроена е ролята на проекта „1300 години България“, обособил се като катализатор на процеса на внос и износ на изкуство. Приведени са разнообразни примери на трансфер на културни продукти с цел да се очертае ролята на властта в този процес. Приведени са данни за вноса и износа на изкуство, изведени от различни архивни източници, по-голямата част от които не са въвеждани до момента в научно обръщение. Важен принос на дисертацията според мен е проследяването и открояването на процеса на превръщането в периода на 70-те години на XX в. на културата във водещ национален приоритет, на който се подчинява дейността на съответните държавни и културни институции (като разбира се тук субективният фактор, свързан с личността на Людмила Живкова е основен). Това е дори повече политическо решение, отколкото културен акт. Начин да се покаже културното и историческото минало на България като равно на останалите европейски държави, вместо доминиращият ѝ образ на съветски сателит. В подобна посока трябва да се потърси отговор и на въпроса за силното популяризиране на изложбите на тема „Християнско изкуство. Българската икона“.

Освен горепосочените приноси, приемам формулираните от докторанта 10 приноса, отбелязани на с. 44-45 в Автореферата.

Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати:

При публикуване на дисертацията според мен е добре да се направи именен показалец, за да се ползва по-ефективно съдържащата се вътре систематизирана информация.

Обяснимият стремеж на докторанта да приведе информация за всички личности упоменати в текста на места води до повторения на посочените биографични данни. Тези препоръки по никакъв начин не намаляват достойнствата на настоящото изследване, стойността на постигнатите резултати, изводите и обобщенията направени от докторанта.

Автореферат и публикации по дисертацията

Авторефератът обективно отразява съдържанието на дисертационния труд и постигнатите резултати. Пламен Петров е представил 10 публикации по темата на дисертацията, от които 1 монография, 3 студии /от тях една в съвотворство/ и 6 статии.

Заключение

Като имам предвид актуалността на разработената в дисертационния труд проблематика, постигнатите научни резултати и приноси, убедено давам своята ***положителна оценка*** и предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Пламен Валентинов Петров.

гр. София, 10.03.2020 г.

проф. д-р София Василева